

**SPOSÓB OCENY PRZEDSIĘBIORSTWA TURYSTYCZNEGO
NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO**

**CZ.III. IDENTYFIKACJA I ANALIZA WSTĘPNA RACHUNKU PRZEPIYWÓW
PIENIĘŻNYCH**

Niekompletność informacji finansowych, pochodzących ze sporządzanych memoriałowo bilansu oraz rachunku zysków i strat, stała się podstawową przyczyną wykonania rachunku przepływów pieniężnych z zachowaniem zasady kasowej. Oznacza to, iż ujmuje on wszystkie wpływy i wydatki środków pieniężnych, z wyłączeniem operacji związanych z zakupem lub sprzedażą środków pieniężnych. Wprowadzono go w polskich warunkach od 1995 r. do grupy obowiązkowych sprawozdań finansowych podmiotów gospodarczych w tym turystycznych. Jednostkami zobligowanymi do sporządzania tego sprawozdania są te, które mają obowiązek badania i ogłaszania sprawozdań finansowych. Zaliczamy do nich: banki, ubezpieczycieli, fundusze inwestycyjne, fundusze emerytalne, spółki akcyjne oraz pozostałe jednostki, które w poprzedzającym roku obrotowym osiągnęły lub przekroczyły granicę dwóch z trzech następujących wielkości:

- ✓ średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wynosiło co najmniej 50 osób;
- ✓ suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2.500.000 euro;
- ✓ przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5.000.000 euro (Ustawa o rachunkowości 2002).

Podstawę prawną w zakresie przepływów pieniężnych stanowi ustawa o rachunkowości, natomiast zasady sporządzania i prezentacji rachunku przepływów pieniężnych zawarto w Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 1 „*Rachunek przepływów pieniężnych*” (Dz. Urzęd. Min. Fin. z 2003 roku, nr 12, poz.69).

Głównym celem sporządzania rachunku przepływów pieniężnych jest określenie:

- ✓ źródeł pochodzenia funduszy służących do sfinansowania zmian stanów składników majątkowych oraz zobowiązań,
- ✓ sposobów wykorzystania dostępnych funduszy.

Bardziej szczegółowych informacji na temat celowości sporządzania rachunku przepływów pieniężnych dostarcza Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 7 *Rachunek przepływów pieniężnych*, który wskazuje, iż dane zawarte w rachunku umożliwiają:

- ✓ ocenę płynności i wypłacalności jednostki turystycznej,
- ✓ ocenę zdolności dopasowania przepływów pieniężnych do zmieniających się warunków działalności,
- ✓ wykorzystanie sprawozdań historycznych do planowania i prognozowania przyszłych przepływów pieniężnych oraz ich kontroli,
- ✓ badanie relacji pomiędzy rentownością jednostki turystycznej a przepływami pieniężnymi (MSR nr 7).

Rachunek przepływów pieniężnych powinien umożliwiać przede wszystkim uzyskanie informacji na temat stopnia płynności finansowej jednostki turystycznej. Istotnym jego elementem jest pokazanie aktywności tej jednostki w ściąganiu należności, a także zdolności do spłaty zobowiązań.

Rachunek przepływów pieniężnych (*cash flow*) jako element sprawozdania finansowego o charakterze dynamicznym, dostarcza informacji umożliwiających identyfikację źródeł zasobów pieniężnych oraz kierunków ich wykorzystania. Informuje nie o stanie środków pieniężnych a o strumieniach ich przepływu. Stanowi także różnicę wszystkich gotówkowych wpływów i wydatków, czyli przepływów pieniężnych netto, która pod względem wartości jest równa zmianie stanu środków pieniężnych, uwzględnianych w bilansie. (Wędzki 2009).

W literaturze przedmiotu, jak i praktyce pojęcie *cash flow* definiowane jest także jako suma zysku netto i amortyzacji rzeczowych składników majątku trwałego i wartości niematerialnych i prawnych lub też jako suma wyniku finansowego i kosztów niepieniężnych pomniejszonych o przychody niepieniężne (Sierpińska i Wędzki 2008).

Rachunek przepływów pieniężnych prezentuje zrealizowaną w danym okresie dodatnią lub ujemną nadwyżkę środków pieniężnych, stanowiąc ważny element dla oceny płynności finansowej danej jednostki turystycznej. Pozwala on bowiem uzyskać odpowiedź na pytanie, czy w ślad za „papierowym” zyskiem nastąpił wpływ środków pieniężnych lub czy „papierowa” strata grozi nagłą utratą zdolności do terminowego regulowania zobowiązań przez przedsiębiorstwo turystyczne (Świdarska 2007).

Sednem sporządzania rachunku przepływów pieniężnych jest ustalenie zmian w stanie środków pieniężnych, a także określenie, na ile one wynikały z poszczególnych rodzajów

działalności, na które dzieli się działalność prowadzoną przez podmioty turystyczne. Owe rodzaje działalności to:

- ✓ działalność operacyjna,
- ✓ działalność inwestycyjna,
- ✓ działalność finansowa (Walczak 2007).

Działalność operacyjna jest podstawowym rodzajem działalności powodującej powstawanie przychodów oraz każdym innym rodzajem działalności, która nie ma charakteru działalności inwestycyjnej i finansowej. Działalność ta jest związana z wytwarzaniem i sprzedażą produktów i usług oraz nabyciem i sprzedażą materiałów i towarów. Analiza przepływów pieniężnych w zakresie tej działalności pozwala ocenić samowystarczalność pieniężną podstawowej działalności przedsiębiorstwa turystycznego. Dodatnia kwota przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej jest zjawiskiem korzystnym i świadczy o generowaniu nadwyżki pieniężnej wynikającej z przewagi wpływów nad wydatkami. Im wyższa nadwyżka pieniężna tym wyższa efektywność gotówkowa działalności operacyjnej (RMSSF 2007).

Do przykładów przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej należy zaliczyć:

- środki pieniężne z tytułu sprzedaży dóbr i świadczenia usług,
- środki pieniężne otrzymane z tytułu tantiem, opłat, prowizji i innych przychodów,
- środki pieniężne zapłacone na rzecz dostawców dóbr i usług,
- środki pieniężne zapłacone na rzecz i w imieniu pracowników (RMSSF 2007).

Drugim w kolejności rodzajem działalności wyodrębnionym w rachunku przepływów pieniężnych jest działalność inwestycyjna, która polega na nabywaniu i sprzedaży aktywów trwałych oraz inwestycji krótkoterminowych nie zaliczonych do ekwiwalentów pieniężnych (RMSSF 2007). Ujemne przepływy pieniężne z tego rodzaju działalności świadczą o ponoszeniu wyższych wydatków, niż uzyskiwane z niej wpływy. Dość często ujemne są przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej w przedsiębiorstwach produkcyjnych, a niedobór pokrywany jest wówczas nadwyżką pieniężną pochodzącą z działalności operacyjnej lub finansowej. Analiza przepływów ujawnia, w jakiej części zastosowane zostały wewnętrzne źródła finansowania, a w jakiej wsparto się zewnętrznymi źródłami. Z kolei dodatnie przepływy z tej działalności mogą oznaczać wyprzedaż aktywów, którą często podejmuje przedsiębiorstwo turystycznych w obliczu trudności finansowych. Nadwyżka pieniężna z działalności inwestycyjnej może również pochodzić z dochodów uzyskanych z wcześniejszych inwestycji, z tytułu nabytych aktywów finansowych bądź udzielonych pożyczek długoterminowych (Kusak 2006).

Do przykładów przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej należy zaliczyć:

- środki pieniężne zapłacone w celu nabycia rzeczowych aktywów trwałych,
- środki pieniężne zapłacone w celu nabycia wartości niematerialnych i prawnych,
- środki pieniężne zapłacone w celu nabycia innych aktywów trwałych,
- środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych,
- środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych,
- środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży innych aktywów trwałych,
- zaliczki wpłacane i pożyczki udzielane stronom trzecim (RMSSF 2007).

Trzeci z wydzielonych obszarów działalności to działalność finansowa, w wyniku której, zmianie ulega wysokość i struktura wniesionego kapitału własnego oraz zadłużenia jednostki turystycznej. Działalność ta polega na pozyskiwaniu kapitałów niezbędnych do jej finansowania i obsłudze tychże kapitałów. Obsługa obejmuje spłatę zaciągniętych kredytów, pożyczek wraz z należnymi odsetkami. W przypadku kapitałów własnych może wystąpić zobowiązanie do wypłaty dywidendy. W działalności finansowej wpływy mogą pochodzić z emisji akcji i innych instrumentów finansowych, dopłat do kapitału własnego, zaciągnięcia kredytów i pożyczek. Do wydatków z tego rodzaju działalności zalicza się spłaty wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, wypłaty dywidend, wykup dłużnych papierów wartościowych, płatności z tytułu umów leasingu finansowego (Kusak 2006).

Do przykładów przepływów pieniężnych z działalności finansowej należy zaliczyć:

- wpływy pieniężne z emisji akcji lub innych instrumentów kapitałowych,
- wpływy środków pieniężnych z tytułu emisji obligacji, emisji weksli, bonów,
- środki pieniężne zapłacone na rzecz właścicieli z tytułu nabycia lub spłaty udziałów,
- pieniężne spłaty pożyczonych kwot (RMSSF 2007).

Dzięki wyodrębnieniu działalności finansowej w rachunku przepływów pieniężnych można dowiedzieć się m.in.:

- ✓ w jakiej wysokości i jak często przedsiębiorstwo wykorzystuje zewnętrzne źródła finansowania,
- ✓ czy przedsiębiorstwo obsługuje zewnętrzne źródła finansowania i jakie stanowią one obciążenie w bieżącym okresie,
- ✓ w jakiej relacji pozostają względem siebie spłaty dotychczasowych zobowiązań i zaciągnięte nowe zobowiązania finansowe,
- ✓ w jaki sposób wykorzystywane są pozyskane źródła finansowania (Kusak 2006).

Sporządzając rachunek przepływów pieniężnych, przedsiębiorstwo turystyczne może korzystać z dwóch metod, do których należą:

- ✓ metoda bezpośrednia,
- ✓ metoda pośrednia.

Wybór odpowiedniej metody zależy od kierownika jednostki, który powinien uwzględnić:

- ✓ specyfikę działalności jednostki, oczekiwania użytkowników informacji finansowych, potrzeby zarządu jednostki,
- ✓ możliwość uzyskania wiarygodnych danych, jaki zapewnia system komputerowy stosowany w jednostce,
- ✓ możliwość zbudowania ewidencji księgowych dla uzyskania danych niezbędnych do sporządzenia, prezentacji i analizy rachunku przepływów pieniężnych,
- ✓ wymogi innych niż ustawa aktów prawnych oraz regulacji środowiskowych (Gabrusewicz, Remlein 2007).

Strukturę rachunku przepływów pieniężnych sporządzoną metodą bezpośrednią i pośrednią przedstawia poniższy schemat.

Schemat 1. Struktura rachunku przepływów pieniężnych.

Działalność operacyjna	
Metoda bezpośrednia	Metoda pośrednia
Wpływy	Wynik finansowy netto
Wydatki	Korekty
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	
Działalność inwestycyjna	
Wpływy	
Wydatki	
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	
Działalność finansowa	
Wpływy	
Wydatki	
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	
Razem przepływy pieniężne netto	

Razem przepływy pieniężne netto
--

<p style="margin: 0;">=</p> <p style="margin: 0;">Zmiana stanu środków pieniężnych</p> <p style="margin: 0;">czyli</p> <p style="margin: 0;">środki pieniężne na koniec okresu</p> <p style="margin: 0;">-</p> <p style="margin: 0;">środki pieniężne na początek okresu według definicji środków pieniężnych dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych (ustawa o rachunkowości art. 3 ust. 1 pkt 25)</p>
--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: E. Śniezek, wyd. cyt., s. 18.

Z powyższego schematu wynika, że różnica między metodami odnosi się do odmiennych zasad ujmowania wpływów i wydatków w segmencie działalności operacyjnej. Natomiast przepływy z działalności inwestycyjnej i finansowej w obydwu metodach są identyczne.

Przyjęcie *metody bezpośredniej* w sporządzaniu rachunku przepływów pieniężnych oznacza w praktyce ujednoczenie podejścia do prezentacji poszczególnych z rodzajów działalności. Wykazane w tej metodzie odrębnie wpływy i wydatki operacyjne, inwestycyjne i finansowe pozwalają na ocenę ich struktury i rozmiarów. W przypadku stosowania metody bezpośredniej trudno mówić o przyjęciu konkretnej techniki sporządzenia sprawozdania, w takim znaczeniu jak odnosi się to do metody pośredniej (Śniezek 2007).

Informacje finansowe niezbędne do zastosowania metody bezpośredniej można uzyskać:

- ✓ ze szczegółowej ewidencji księgowej prowadzonej do kont środków pieniężnych i ich ekwiwalentów,
- ✓ poprzez korygowanie wielkości sprzedaży oraz kosztów działalności operacyjnej o zmiany stanu zobowiązania, należności i zapasów oraz innych pozycji niepieniężnych lub takich, których efekt w postaci przepływów pieniężnych zalicza się do działalności inwestycyjnej bądź finansowej (Śniezek 2007).

Metoda bezpośrednia polega na prezentacji rzeczywistych wpływów i wydatków dotyczących działalności operacyjnej. Wymaga to wyodrębnienia ewidencji analitycznej do kont, na których są zmiany gotówki w takich sposób aby osobno ujmować wpływy ze sprzedaży oraz inne wpływy z działalności operacyjnej. Do podstawowych wpływów zalicza się przychody ze sprzedaży towarów, wyrobów gotowych i usług, w kwotach

faktycznie uzyskiwanych wpłat, a wśród wydatków wyróżnia się rzeczywiście dokonane płatności z tytułu dostaw i usług, wypłacone wynagrodzenia netto, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz opłaty i podatki o charakterze publicznoprawnym, co przedstawiono poniżej.

1. Wpływy:
- Sprzedaż
- Inne wpływy z działalności operacyjnej
2. Wydatki:
- Dostawy i usługi
- Wynagrodzenia netto
- Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz inne świadczenia
- Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym
- Inne wydatki operacyjne
3. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej

Inny sposób postępowania przy sporządzaniu rachunku przepływów pieniężnych metodą bezpośrednią polega na korygowaniu odpowiednich przychodów i kosztów o kwoty „zatrzymane w bilansie” w postaci rozrachunków, zapasów oraz rozliczeń międzyokresowych.

Oba powyżej przedstawiane rozwiązania są dość pracochłonne, wymagają odpowiedniej klasyfikacji dekretowych dokumentów według rozbudowanej analityki lub szczegółowych analiz rozrachunków i innych kategorii bilansowych, a ponadto nie zastępują prac nad rachunkiem przepływów pieniężnych sporządzonych metodą pośrednią, gdyż ten należy zamieścić w informacji dodatkowej (Gabrusewicz, Remlein 2007).

Do głównych zalet stosowania powyższej metody należą:

- ✓ prezentacja struktury wpływów i wydatków z działalności operacyjnej,
- ✓ dostarczanie informacji użytecznej w określeniu przyszłych przepływów pieniężnych działalności operacyjnej, która nie jest dostępna w przypadku zastosowania metody pośredniej,
- ✓ łatwość weryfikowania pozycji i kwot pieniężnych w sposób wolny od stronniczości.

Natomiast do wad metody bezpośredniej zaliczamy:

- ✓ koszt uzyskania dodatkowych informacji,
- ✓ pracochłonność gromadzenia materiału liczbowego (Gabrusewicz, Remlein 2007).

Metoda pośrednia w prezentacji przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej jest dobrze nam znana w polskim księgowaniu. Stosujemy ją już od 1995 roku. Zmiany zostały wprowadzone znowelizowaną ustawą o rachunkowości, która uporządkowała korekty wyniku finansowego netto, a to pozwoliło na eliminacje lub wyłączenie od innych korekt pozycji niepotrzebnie wyodrębnionych z punktu widzenia czytającego jak i sporządzającego sprawozdanie (Śniezek 2007).

W metodzie pośredniej do prezentacji przepływów pieniężnych przyjmuje się ustalony memoriałowo zysk albo stratę netto z rachunku zysku i strat. W celu doprowadzenia do wielkości kasowej jest on skorygowany in plus lub in minus o następujące elementy:

- ✓ pozycje niepieniężne, do których należą: amortyzacja, rezerwy, obciążenia, podatki dochodowe, straty i zyski z różnic kursowych,
- ✓ zmiany stanu należności, zobowiązań, zapasów, rozliczeń międzyokresowych,
- ✓ pozycje, które oddziaływały na wynik finansowy, lecz nie są związane z działalnością operacyjną np. odsetki od kredytu (Gabrusewicz, Remlein 2007).

Sposób prezentacji przepływów środków pieniężnych w obszarze działalności operacyjnej według metody pośredniej przedstawiono poniżej:

1. Zysk (strata) netto
2. Korekty razem:
- Amortyzacja
- Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych
- Odsetki i udziały z zyskach (dywidendy)
- Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej
- Zmiana stanu rezerw
- Zmiana stanu zapasów
- Zmiana stanu należności
- Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów
- Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
- Inne korekty
3. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (1+2)

Wśród zalet metody pośredniej najczęściej są przedstawiane:

- ✓ zdecydowanie lepsze i wyraźniejsze wykazanie zmian w aktywach bieżących netto,

- ✓ większa dostępność informacji dotyczących relacji między memoriałowym wynikiem finansowym a wynikiem kasowym z działalności operacyjnej, dla dalszych analiz,
- ✓ łatwiejsze powiązanie pozycji przepływów pieniężnych z pozycjami bilansu i rachunku zysków i strat.

Natomiast do wad powyższej metody zaliczamy:

- ✓ utrudnienia w odbiorze ze względu na ograniczoną czytelność (brak bezpośredniego związku między wpływami a wydatkami),
- ✓ konieczność dokonywania korekt (Gabrusewicz, Remlein 2007).

Dysponowanie informacjami na temat przepływu środków pieniężnych pozwala na wspomaganie i zarządzanie sferą finansową podmiotu turystycznego, zwłaszcza na modelowanie strumienia zasobów wpływających i wypływających z jednostki. Na wspomaganie zarządzania jej sfera finansowa może odnosić się do takich aspektów jak wystarczalność i wydajność gotówkowa.

Powyżej scharakteryzowany rachunek przepływów pieniężnych ukazał w sposób szczegółowy przepływy z omówionych rodzajów działalności oraz metody jego sporządzania. Podziały te są niezwykle pomocne przy wstępnej analizie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa turystycznego. Analizę tą należy rozpocząć od identyfikacji stanu środków pieniężnych w trzech obszarach przepływów pieniężnych, a mianowicie operacyjnym, inwestycyjnym oraz finansowym. Każdy strumień środków może być zarówno dodatni, jak i ujemny. Strumień dodatni będzie obrazował poziom środków wygospodarowanych przez jednostkę bądź też pozyskanych z zewnątrz, ujemny natomiast będzie pokazywał niedobór środków bądź strumień wydatków w danym obszarze przepływów (Sierpińska i Jachna 2007).

W ramach analizy wstępnej rachunku przepływów pieniężnych obserwacji podlegać będzie charakter przepływów środków pieniężnych, a mianowicie określenie czy wystąpił strumień dodatni czy ujemny w badanym okresie w obszarze poszczególnych rodzajów działalności przedsiębiorstwa turystycznego. Badanie takie nosi nazwę analizy ośmiu przypadków, ponieważ na podstawie wartości poszczególnych przepływów można wyróżnić osiem różnych sytuacji, w których znajdować może się dane przedsiębiorstwo turystyczne.

Metoda **8 przypadków** jest schematyzowaniem oceny standingu finansowego podmiotów i nie powinna być wykorzystywana ani tak jednoznacznie, ani bez głębszego wnikania w istotę problemów, oraz bez powiązania z innymi informacjami finansowymi, które w wielu wypadkach objaśniają wykazane przez omawianą analizę „anomalie” (Śniezek 2001).

Możliwe kombinacje przepływów środków pieniężnych w ramach działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej przedsiębiorstw turystycznych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Osiem wariantów sytuacji finansowej przedsiębiorstw turystycznych

Rodzaj działalności	Warianty							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Działalność operacyjna	+	+	+	+	-	-	-	-
Działalność inwestycyjna	+	-	+	-	+	-	+	-
Działalność finansowa	+	-	-	+	+	+	-	-

„+” – nadwyżka środków pieniężnych

„-” – niedobór środków pieniężnych

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie: Analiza..., red. M. Jerzemowska, s. 102.*

Przypadek pierwszy zaprezentowany w powyższej tabeli rzadko występuje w praktyce gospodarczej. Dotyczy on przedsiębiorstw turystycznych, które wygenerowały dodatnie przepływy pieniężne na poziomie działalności operacyjnej, inwestycyjnej oraz finansowej. Wariant ten jest charakterystyczny dla jednostek o wysokiej płynności finansowej. Nadwyżka środków występująca w każdym z wymienionych rodzajów działalności najczęściej świadczy o przygotowywaniu się przedsiębiorstwa turystycznego do podjęcia nowych przedsięwzięć gospodarczych (Śniezek 2001).

Przypadek drugi występuje najczęściej w przedsiębiorstwach turystycznych dojrzałych o wysokiej rentowności. Kwota nadwyżki pieniężnej wygenerowana w toku jego działalności operacyjnej wystarcza na prowadzenie działalności inwestycyjnej (pokrycie wydatków inwestycyjnych) oraz obsługę i spłatę kapitałów (regulowanie zobowiązań wobec właścicieli – dywidenda i wierzycieli – spłata kredytów i pożyczek). W sytuacji kiedy ujemne przepływy pieniężne z prowadzonej działalności inwestycyjnej i finansowej przewyższają dodatnie przepływy operacyjne, przedsiębiorstwo turystyczne korzysta ze środków zgromadzonych w poprzednich okresach. Stanowi to jednak sygnał wystąpienia trudności finansowych, aczkolwiek czy będą one przejściowe i czy faktycznie wystąpią, pokażą okresy następne. Sposobem na poprawę sytuacji finansowej mogą być nowe inwestycje dokonywane przez przedsiębiorstwo turystyczne (Jerzemowska 2004).

W przypadku trzecim dodatnie przepływy środków pieniężnych występują w działalności operacyjnej i inwestycyjnej. Wariant ten może wskazywać na występowanie

zarówno sytuacji pozytywnej oznaczającej procesy restrukturyzacyjne, jak i negatywnej, świadczącej o trudnościach w regulowaniu zobowiązań z wpływów pochodzących z działalności operacyjnej. Przedsiębiorstwo turystyczne nie będące w stanie pokryć wydatków z działalności finansowej w zakresie obsługi lub zwrotu obcych środków z wpływów z bieżącej działalności, jest zmuszone do wyprzedzaży składników majątku trwałego (Jerzemowska 2004).

W *przypadku czwartym* nadwyżka generowana przez działalność operacyjną przedsiębiorstwa turystycznego nie wystarcza na sfinansowanie jego wydatków inwestycyjnych. W związku z tym niedobór środków jest pokrywany przy wykorzystaniu źródeł zewnętrznych, a jednostka jest korzystnie oceniana przez kredytodawców i inwestorów. Wariant ten jest uznawany za bezpieczny i najbardziej poprawny (Jerzemowska 2004).

W *przypadku piątym* niedobór środków pieniężnych z bieżącej działalności operacyjnej przedsiębiorstwa turystycznego pokrywany jest środkami pochodzącymi z działalności inwestycyjnej i finansowej. Z jednej strony może to oznaczać sprzedaż rzeczowych bądź finansowych składników majątku trwałego, natomiast z drugiej strony duże zaufanie inwestorów, którzy decydują się na zaangażowanie swoich kapitałów pomimo ujemnego poziomu gotówki operacyjnej (Turyna 2008). Pozyskane dodatkowe finansowanie zewnętrzne świadczy o tym, że przyszłość jednostki turystycznej oceniana jest pozytywnie, w przeciwnym razie dawcy kapitału nie zgodziliby się na jej finansowanie (Jerzemowska 2004).

W *przypadku szóstym* występują nadwyżki wydatków nad wpływami z działalności operacyjnej i inwestycyjnej, które są finansowane ze źródeł zewnętrznych. Sytuacja taka jest charakterystyczna dla przedsiębiorstw turystycznych młodych i rozwijających się, których perspektywy są dobrze oceniane. Inwestorzy zatem bez obaw angażują w nich swoje kapitały (Jerzemowska 2004).

W *przypadku siódmym* niedobory gotówki w części operacyjnej i wydatki na zwrot długów w części finansowej przedsiębiorstwo turystyczne stara się pokryć środkami uwolnionymi z części aktywów. Taka sytuacja może oznaczać trudności finansowe jednostki turystycznej. Pozbywa się ona środków, aby spłacać długi. Ujemne saldo środków pieniężnych w części operacyjnej, może też świadczyć o wzroście aktywności gospodarczej (wzrost zapasów czy należności) przy jednoczesnym braku źródeł jej finansowania. Przedsiębiorstwo turystyczne, które zadłużyło się na inwestycje, musi więc spłacać zobowiązania wobec wierzycieli, a że nie generuje gotówki operacyjnej, toteż uwalnia środki

z aktywów trwałych dokonując ich sprzedaży oraz korzysta ze środków wcześniej zgromadzonych (Sierpińska i Jachna 2007).

W przypadku ósmym wszystkie strumienie środków pieniężnych są ujemne. Przedsiębiorstwo turystyczne ponosi straty z działalności operacyjnej, ale jednocześnie inwestuje oraz spłaca swoje zobowiązania. Ta sytuacja jest możliwa tylko wtedy, gdy środki pieniężne wygenerowane w poprzednich okresach są wystarczające na pokrycie powstałej luki finansowej. Może ona występować dopóki przedsiębiorstwo turystyczne będzie posiadało wystarczającą ilość zgromadzonych zasobów gotówkowych. Ponadto sytuacja ta może oznaczać konieczność restrukturyzacji i modernizacji przedsiębiorstwa turystycznego jeżeli poprzednie decyzje inwestycyjne okazały się nietrafione, a w chwili obecnej konieczna jest spłata zobowiązań zaciągniętych na ich realizację. Utrzymywanie się takiej sytuacji w dłuższym okresie zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia bankructwa przedsiębiorstwa turystycznego (Leszczyński Skowronek i Mielczarek 2008).

Wykorzystanie studium ośmiu przypadków pozwala na dokonanie ogólnej oceny zmian w stanie środków pieniężnych przedsiębiorstwa turystycznego. Podstawę wnioskowania stanowią salda przepływów środków pieniężnych netto z trzech rodzajów działalności, a mianowicie operacyjnej, inwestycyjnej oraz finansowej. Podczas analizy każdego z poziomów rachunku przepływów pieniężnych należy dokonać analizy pozycji, które w znacznym stopniu wpływają na generowanie nadwyżki bądź wystąpienie niedoborów środków w ramach danego rodzaju działalności. Pozwala to spojrzeć szerzej na zmiany środków pieniężnych w badanym podmiocie turystycznym.

SUMMARY

METHOD OF EVALUATION OF TOURIST ENTERPRISE ON THE BASIS OF THE FINANCIAL STATEMENT. PART III. IDENTIFICATION AND PRELIMINARY ANALYSIS OF CASH FLOW

This article describes in detail cash flow and shows how to read the preliminary analysis of financial changes occurring in a tourist company.

Cash flow provides a large and very useful information base for net cash flows obtained from three activities: operating, investment and financial activity. These activities and their mutual relations are required to prepare an initial evaluation. As a part of tourist enterprise performance tasks, the nature of cash flows (positive or negative) and the evaluation of their

structure and dynamics in the different activities is observed. A preliminary analysis of cash flow is based on an analysis of details specified in the article "8 Case Study", which is complemented by a ratio analysis regarding the efficiency and adequacy of cash. It enhances the research process and enables a more detailed assessment of the financial situation of a tourist enterprise.

BIBLIOGRAFIA

1. Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie, red. M. Jerzemowska (2004). PWE, Warszawa, s.102-103.
2. Gabrusewicz W., Remlein M. (2007): Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa. PWE, Warszawa, s.158-161.
3. Kusak A. (2006): Płynność finansowa. Analiza i sterowanie. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 38-40.
4. Leszczyński Z., Skowronek-Mielczarek A. (2008): Analiza działalności i rozwoju przedsiębiorstwa. PWE, Warszawa, s.70-71.
5. Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 7, Rachunek przepływów pieniężnych, s. 789-790.
6. Rada Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. (2007): Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Tom 1, s. 469-474.
7. Sierpińska M., Jachna T. (2007): Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych. PWN, Warszawa, s. 121-123.
8. Sierpińska M., Wędzki D. (2008): Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie. PWN, Warszawa, s.36.
9. Śnieżek E. (2001): Jak czytać cash flow. Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa, s. 102, 141.
10. Śnieżek E. (2007): Rachunek przepływów pieniężnych. ODiDK Sp. z o.o., Gdańsk, s.62-63, 75.
11. Świdarska G.K. (2007): Jak czytać sprawozdanie finansowe. Przewodnik menedżera. Difin, Warszawa, s.101.
12. Walczak M. (2007): Vademecum rachunkowości, Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem. Difin, Warszawa, s. 98-99.

13. Wędzki D. (2009): Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego. Sprawozdanie finansowe. Tom 1. Wolters Kluwer, Kraków, s.267.

14. Ustawa o zmianie ustawy o rachunkowości z dnia 9 listopada 2000r. (Dz. U. nr 113, poz. 1186) obowiązująca od 1 stycznia 2002r. wraz z późniejszymi zmianami, art. 64 pkt. 4.

MGR SYLWIA BIESIADA

DR STANISŁAW BRONOWICKI

Wielkopolska Wyższa Szkoła Turystyki i Zarządzania w Poznaniu

e-mail: stanislaw.bronowicki@op.pl